

LBRIS

We know
books

IOAN DAN

CAVALERII
ORDINULUI
BASARAB

BUCUREȘTI, 2026

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României**Dan, Ioan****Cavalerii Ordinului Basarb / Ioan Dan. - București :**

Editura Daksha, 2026

ISBN 978-630-6784-06-6

821.135.1

Copyright © 1977 Ioan Dan**Copyright © 2026 Editura DAKSHA - Mysterium Books srl**

Toate drepturile aparțin în exclusivitate editurii DAKSHA.

Este interzisă, conform legii, reproducerea integrală sau parțială - pe orice cale - a conținutului cărții, fără acordul scris al editurii.

Editura Daksha

0726.334.721

comenzi@edituradaksha.ro

www.edituradaksha.ro

Editor: Sorin Hurmuz

CUPRINS

CAPITOLUL 19
CAPITOLUL 229
CAPITOLUL 355
CAPITOLUL 481
CAPITOLUL 5127
CAPITOLUL 6143
CAPITOLUL 7183
CAPITOLUL 8205
CAPITOLUL 9247
CAPITOLUL 10273
CAPITOLUL 11289
CAPITOLUL 12313
CAPITOLUL 13357
CAPITOLUL 14377
CAPITOLUL 15401
CAPITOLUL 16421
CAPITOLUL 17449
CAPITOLUL 18481

CAPITOLUL 1

Cam la jumătatea drumului dintre Câmpina și Bănești, linia dealurilor subcarpatice se îndoaie de mijloc pe neașteptate. Câmpia pornește chiar de la picioarele lor și se tot duce, rar vălurită, până la Dunăre. Scăpate de chingile aspre ale stâncilor, apele Prahovei nu mai saltă jucăușe în cântec de copilă zglobie, ci se domolesc spre maturitate și schimbă verighete de cununie cu șesul. Copilăria Prahovei moare acolo, lângă arcul de cerc al înălțimilor, iar drumul ei, parcă mai înțelept, mai blând, se continuă molcom odată cu demnitatea vârstei.

Pe ultima curmătură a dealurilor era cândva un castel frumos. Zidurile lui roșcate, acoperite la vreme de vară cu iederă multă ca într-o îmbrățișare, făceau trup comun cu malul drept al Prahovei. Din turnurile ascuțite asemenea turlor de biserici, străjile vedeau în zilele senine până dincolo de cocheta așezare a Târgșorului.

Câmpia blajină, acoperită ici-colo cu pâlcuri de pădure, dar și cu holde mari, aducea castelanilor bucate peste măsura hambarelor. Caii, pe jumătate sălbatici, hălăduiau prin păduri până aproape de Codrul Vlăsiei, aflat hăt departe, pe la Snagov. Nimeni nu le știa numărul, chiar dacă unii erau însemnați cu

fierul roșu. Turme de oi urcau către munți în sunet plăcut de talângi, înconjurate de câini ciobănești cât vițeei. Pe marginile Prahovei, la deal, peste Câmpina și Telega, prunii, merii, gutuii, perii și nucii se întreceau în roade, fără să țină seama de puterile crengilor, astfel că oamenii făceau adesea proptele în jurul nechibzuiților pomi. Prisăcile, așezate în livezi, mirozna de fân sau de otavă, florile de pe coaste ori din văi, bâzâitul calm al albinelor, aminteau despre bogata binecuvântare a lui Dumnezeu.

Pe dealurile din stânga, ce se călătoreau fără întrerupere până dincolo de Valea Călugărească și chiar mai departe, viile cu fustele lor mari, înfoiate, lungi până la pământ, se alintau desfrânate în bătaia vântului de toamnă, arătându-și sânii verzui-aurii.

Oamenii satelor de pe înălțimi sau din câmpie mai purtau și alte nume, după locul în care își aveau așezarea. Binecuvântat între ei era neamul Brezenilor, ciobani din tată în fiu, mari la trup, cu fețele roșii pline de sănătate. Băneștii și Floreștii, fii ai câmpiei, nu arătau cine știe ce voinici. Aveau obrajii închiși la culoare, bătuți de soarele mult. Acestora le mersese vestea despre agerimea în lupte. Pe dealuri, acolo unde hotarele dintre vii și păduri, dintre livezi și fânețe erau greu de împărțit cu dreptate, trăiau Cepturenii. Oamenii umblați prin lume spuneau că fetele Cepturenilor nu au egal în frumusețe. Adesea zăboveau pe acolo tineri călători, crai înrâiți în dulce și creștinească aplecare spre dragoste, bărbați copti la minte și la trup, cu gânduri de pocăință pentru păcate vechi, uncheși roși de tăriile timpului, ca încălțările purtate peste măsură. Puțini dintre ei părăseau zona aceea a dealurilor. După o vreme, de obicei scurtă, craii

se cuminețeau pe la case noi, pocăiții încasau scatoalce de câte ori călcau pe de lături, iar uncheșii năuci de atâta frumusețe își lepădau vârstele. Nunțile rar țineau mai puțin de o săptămână. Butoaiele mari cu vin sau cu țuică se goleau prin hărnicia găleților. Nimeni nu umbla după măsuri mici. Cântece vesele coborau până la câmpie.

Stăpân peste aceste locuri era comitele Staicu, un tânăr școlit pe la universitățile de la Florența, Genova și Veneția, fratele mai mic al măriei-sale Mircea, domnul Țării Românești. Castelanul împlinise douăzeci și șase de ani și părea sorocit a fi un cavaler cu care prahovenii să-și afle multe prilejuri de mândrie. Înalt ca și cei din neamul Brezenilor, se deosebea de aceștia prin zveltețea trupului. Fața sa prelungă, cu linii aspre, ochii cenușii, scânteietori și părul cărlionțat ca o cunună, îi dădeau un aer plăcut. Margareta, soția tânărului castelan, era fiica lui Petru Mușat, domnul Moldovei. Pe lângă frumusețe și grație, Margareta moștenise de la acesta părul blond, prins în coc greu, și fața alb-roză ca petala mărului înflorit proaspăt. Nunta lor se petrecuse cu doi ani înainte, dar nu era o căsătorie din dragoste, ci una la îndemnul noului domn al Țării Românești. Cei doi soți se vedeau rar. Staicu lipsea cu lunile de la castel și nimeni nu știa pe unde hoinărește. Zvonurile despre nefericita căsătorie circulau în șoaptă, iar gurile rele dădeau știri sigure că tânărul se încurcase cu o muiere de prin alte părți. Cât despre Margareta, mulți ar fi fost în stare să jure că are o dragoste tănuită.

*

Într-o seară din mai anulului 1388, un pâlc de călăreți trecu în goană prin satul Ciulinița, străbătu câmpia de-a latul și se afundă în Codrul Vlăsiei. Conducătorul pâlcului cunoștea bine locurile, fiindcă își purta oamenii fără sminteală pe cărări întunecoase, unde lumina lunii rar izbutea să pătrundă. O jumătate de ceas mai târziu, în fața călăreților apărură un lac frumos, ale cărui ape străluceau ca arama lustruită. De-a lungul malului înalt, acoperit cu vegetație bogată, un drum larg, bine întreținut, ducea către vechile ziduri ale mănăstirii Snagovului. Mândra așezare bisericească avea pe vremea aceea două părți separate între ele. Una pe mal, înconjurată de ziduri puternice, la adăpostul cărora se aflau chiliile călugărilor, o capelă din lemn de stejar, magazii, hambare, pivnițe, clădirea în care locuia egumenul Lazăr, săli de scrimă și două curți mari, înduicite cu puzderie de flori. A doua așezare, legată de prima doar prin bărcile ascunse lângă zidul ce cobora în apa limpede, adâncă, era ceva mai departe, pe o insulă din mijlocul imensului lac. Mulți localnici și străini treceau cu bărcile către insulă spre a-și afla popas de meditație sau rugăciuni. Bogăția odoarelor mănăstirii ar fi putut atrage lăcomia unora. Dar pașnicii călugări, mulți la număr, îi priveau pe credincioși cu blândete, cu zâmbete îngăduitoare, chiar dacă uneori mâinile lor aspre umblau pe furiș sub rasele lungi până la pământ, ce ascundeau arme nu tocmai de lepădat.

Călărețul din fruntea pâlcului descălecă lângă poarta ferecată la vreme de noapte. Undeva, prin împrejurimi, răsunau plăcute și liniștite bătăi de toacă.

Pentru un neștiutor, semnalele ar fi însemnat prilej de rugăciune. Putini știau că ceva pândari aflați în foisoare bine ascunse de ochiul trecătorului observau din vreme apropierea unor străini.

Pe muchia zidului se ivi un bărbat cu rasă călugărească și coif de oștean. În mâinile lui grăsuțe apărură nu o cruce ori niște mătănii, așa cum s-ar fi convenit, ci un arc încordat gata să sloboadă săgeata.

„Drace! socoti oaspetele. Aici în loc de sfântă binecuvântare poți să te alegi cu o săgeată care să te schilodească sau chiar mai rău. Cuviosul de colo te trimite în lumea dreptilor cât bați din palme și nu știu dacă mai ai vreme să te lepezi de greutatea păcatelor. Bătăile de toacă au început de cum am intrat în Codrul Vlăsiei. Apoi, ele s-au repetat de-a lungul drumului. De fiecare dată, douăzeci și două de bătăi. Adică atâția câți suntem. Asta înseamnă că de peste o jumătate de ceas au aflat călugării despre intrarea noastră în pădure și ne cunosc numărul. Multe s-au schimbat pe aici!”

— Ce dorești, fiule? întrebă cel de pe zid cu asprime.

— Să-l văd pe sfinția-sa, egumenul Lazăr.

— La asemenea ceas? Șăguiești pesemne. Înțeleptul Solomon astfel grăiește în a șasea epistolă către burgunzi: „Ho, fraților, că doar nu dau turcii!”

— O fi, răspunse drumetușul. Din păcate vremea nu ne îngăduie. Venim de departe.

— Hm! O să mă aleg cu ceva muștrări. Pe cine să anunț egumenului?

— Pe cavalerul Negrea. Sfinția-ta nu ești părintele Sima?

— Așa se pare.

— Păi, ar trebui să mă recunoști.

— Nu, fiule. La vreme de noapte nu-l recunosc nici pe tata. Am vederea proastă, iar auzul mă ajută slab. Cât despre memorie, să nu mai vorbim. Așteaptă să trimit vorbă! Însă până atunci, adunați armele voastre grămadă și depărtați-vă de ele! Că tot înțeleptul Solomon zice în a opta epistolă către tătari...

Se opri o clipă să scornească ceva frumos, fiindcă n-avea habar de învățăturile sfinte. Ba mai mult: adormea pios la fiecare slujbă, iar știința cititului îi lipsea cu totul, chiar dacă egumenul făcuse mari eforturi în această privință. Apoi se lumină cu un zâmbet și zise din vârful buzelor tușguate:

— Că tot înțeleptul Solomon spune clar în a paispea epistolă către tătari: „De veniți cumva cu gânduri rele, ați încurcat-o cum vă văd și mă vedeți”.

Trecu un sfert de ceas. Porțile mari scârțâiră ușor. Călăreții intrară într-o curte largă, străjuită de pomi. O seamă de călugări cu spade grele în mâini sau cu arcuri încordate îi înconjură grabnic. Lumina lunii, puternică, se lipea ca o mângâiere pe ziduri, pe boschete și prin cele mai tainice unghere. Aleea pietruită care ducea către frumoasa locuință a egumenului părea poleită cu un strat de aur. În aer stăruia adâncă tihnă a unei nopți calme, ușor asprite de răceala din apropierea apei. Călugărul Sima, un bărbat scurt, plinuț, ager în mișcări, veni lângă Negrea și grăi cu blândețe:

— Pace ție, fiule! A trecut un an de la ultima noastră întâlnire. Atunci ai fost pe aici împreună cu

Sofronie, starețul de la Cozia. Dacă nu te recunoșteam, dormeai în pădure până la ziuă. Vremurile sunt aspre, iar cine nu ia seama în jurul său cade uneori în primejdie, vorba proorocului Pilat din Pont. Cine dintre voi dorește să meargă la egumen?

— Noi patru.

Sima își roti privirile către cei arătați de mâna lui Negrea. Primul era înalt, cu pălăria trasă mult pe frunte, înfășurat într-o pelerină ce-i ascundea fața. Al doilea arăta mult mai scund, chiar firav, cu chipul dulce, tineresc. Al treilea, îmbrăcat în straie cam ponosite, nu prea mare la trup, moale în mișcări, părea să fie un slujitor de rând. Sprâncenele lui groase, părul negru despărțit în cărare și un mic semn de tăietură pe obraz reținură o clipă atenția lui Sima.

Îngândurat, conduse oaspeții pe alee, prin coridoarele slab luminate, spre odaia de primire unde Lazăr, abia sculat din dulceața primului somn, aștepta mirat de o astfel de vizită nocturnă. Tânăr, poate sub treizeci de ani, egumenul mănăstirii Snagovului se număra printre marii prelați ai Țării Românești. În rang bisericesc îl întreceau vreo câțiva, dar puterea lui era însemnată. Mitropolitul Antim de la Argeș ținea sfat cu el în toate problemele mai deosebite.

La apariția celor patru oaspeți, egumenul, îmbrăcat simplu, într-o rasă fără podoabe, le ieși înainte și îi pofti să se așeze după voie. Doi călugări tineri, sfioși, umblau iute de-a lungul unei mese și așezau gustări. Când totul fu isprăvit după rânduială, egumenul le făcu un semn și ei ieșiră cu plecaciuni adânci. Doar Sima rămase nehotărât în prag.

— Poftește, sfinția-ta! îl îndemnă Lazăr. Iar domniile-voastre, câtă către oaspeți, să nu vă sfiți a vorbi de față cu el. Mănăstirea Snagovului nu are taine pentru Sima. Cine sunteți?

Cavalerul cel înalt își lepădă pălăria și pelerina. Lazăr tresări. Sima, om stăpânit în alte împrejurări, scăpă o exclamație de adâncă mirare.

— Fir-aș al nai...

Dar încruntarea egumenului îl făcu să se corecteze la timp.

— Fir-aș al sfinților părinți! Măria-sa Ivanco... Ivanco... regele Dobrogii și al Varnei, fiul marelui Dobrotici...

— Nu, sfinția-ta! îl întrerupse musafirul cu asprime. Ivanco îmi zic prietenii mei bulgari. Numele meu este Ioan, fiul seniorului de fericită memorie Dobrotă. După moștenirea rămasă de la tatăl meu sunt despot. Numai bizantinii și genevezii mă numesc rege în actele lor.

— E o mare cinste pentru noi, interveni Lazăr. Iar surpriza a fost adâncă, fiindcă legăturile noastre s-au pierdut odată cu trecerea anilor. Stau retras și știu puține din câte se petrec dincolo de porțile mănăstirii. Dar și turcii vă numesc rege.

— Da, și ei, chiar acum când vin peste noi. După lupta de la Polènik, unde nu le-am dat ajutorul cerut de sultanul Murad, turcii mă socot, într-o scrisoare către genezezi, ca fost rege. Adică: „Ioan, qui Varnae cum regione finitima Dobritze vocata regulus erat”. Acum ei vin să-și îndeplinească proorocirea făcută anul trecut, dar nu numai asta îi mână, ci și bogățiile Dobrogii.

Glasul despotului avea în el nuanțe de asprime ce se potriveau cu întreaga lui înfățișare. Egumenul slujise la curtea lui Dobrotă cu mulți ani în urmă. Atunci petrecuse ceasuri încântătoare alături de prințul Ioan. Hălăduiseră amândoi prin pădurile Dobrogii în goană după vânat sau în plimbări lungi, pline de farmecul locurilor. Pe vremea aceea, chipul viitorului despot strălucea de gingașă tinerețe. Acum, barba lui scurtă, țepoasă, cu vârfurile întoarse, lipite de un obraz rece, uscat, bătut de timp și de briza mării, fruntea mai boltită decât pe vremuri și două cute adânci în colțurile gurii îi dădeau alt aer.

„Puțin i-a rămas din vechea înfățișare, gândi Lazăr. Asprimea vieții, care a devenit atât de nesigură la marginea Balcanilor, i-a alungat tinerețea.”

Tăcerea se prelungise peste cât se cuvenea. Egumenul ridică brațul și făcu un semn de binecuvântare asupra înaltului oaspete. Ioan dori să-i răspundă printr-un zâmbet cald, prietenos, dar numai buzele îl ascultară.

— Poate ar fi bine să vă odihniți, măria-ta, propuse Lazăr, în a cărui voce răzbi o nuanță mai înaltă, oarecum nefirească.

Regele prinsese nuanța ca pe un strigăt îndepărtat al vechii lor prietenii. Abia în clipa aceea ochii lui se tulburară ușor, iar asprimea privirilor se șterse și lăsă loc unui licăr ce porni către inima egumenului ca o solie. Atât fusese de ajuns între ei pentru a-și regăsi, peste ani, vechile simțăminte.

— Suntem grăbiți, își reveni regele. Nu avem timp de odihnă. Pe ea o recunoști?

Zicând acestea, întinse bratul spre cavalerul cel tânăr, cu trupul firav și fața dulce ca de prunc.

— Nu, nu o cunosc, măria-ta. Cu toate că... după frumosul păr auriu... Să fie oare prințesa Irina, sora voastră?

— Da, nu te-ai înșelat. Când ai părăsit cetatea Caliacra, Irina avea patru-cinci ani. Acum are aproape șaisprezece.

— E o mare cinste pentru noi, repetă egumenul.

— Ah, nu! îl întrerupse oaspetele. N-am venit în semn de prietenie, deși am fi dorit-o. Acum trei săptămâni am aflat că sultanul Murad își trimite oștile asupra Dobrogii. În fruntea lor se află marele vizir Ali-pașa, fiul lui Hairedim.

— Poate că sunt zvonuri. Nu cred că turcii se încumetă azi atât de sus. Numai după cucerirea Balcanilor ar putea să o facă. Iar asta cere timp. Cine v-a dat știrea?

— Nufărul Alb.

Egumenul își reținu o tresărire.

— Îl cunoașteți?

— Nu. Cred că nimeni nu-l cunoaște, zâmbi Ioan. Veștile lui cad parcă din cer. În urmă cu trei săptămâni călătoream de la Varna spre Caliacra. Într-o pădure întinsă pe dealuri și prin râpe, o săgeată a căzut înaintea calului meu. Prinsă de săgeată era o scrisoare adresată nouă. Prin ea ne vestea că vom fi atacați de turci în cel mult o lună. Că vor lovi întâi Varna, apoi Dobrogea. Zadarnic au răscolit oamenii mei pădurea în căutarea arcașului.

— Să fie o glumă?

— Nufărul Alb nu glumește. Anul trecut, când turcii se îndreptau spre sârbi și bosnieci, Nufărul ne-a trimis știri despre numărul călăreților lui Murad. Prin el am aflat câtă oaste au turcii la Niș, la Sofia și la Adrianopole. Cred că are legături mari printre oamenii lui Murad. Numai astfel poate să cunoască atâtea lucruri.

— Nufărul Alb, murmură egumenul. El i-a anunțat pe Lazăr al Serbiei și pe Tvardko al Bosniei că vin turcii peste ei. Datorită Nufărului, sârbii și bosniecii au avut vreme să se pregătească și să câștige lupta de la Polènik.

— Vara trecută, interveni cavalerul Negrea, o mică oaste de achingii s-a încumetat până în regiunea Oreahova-Vrața cu scopuri de pradă. Nufărul l-a înștiințat din timp pe țarul Strațimir de la Vidin și astfel peste o mie de robi creștini au scăpat din mâinile turcilor.

— Așa este, aprobă Ioan al Dobrogii. Numele Nufărului Alb este cinstit în Balcani și chiar mai departe, la genovezi, la venețieni, la unguri și la poloni. Dar și la turci. Sultanul Murad a pus preț pe viața lui trei mii de ducați de aur. De două ori a fost ucis Nufărul anul trecut. De două ori s-au plătit cei trei mii de ducați, și totuși Nufărul Alb trăiește. Cine știe ce nenorociți au căzut sub securea călăului de la Adrianopole. Totdeauna se găsesc ticăloși gata să vândă pe careva pentru un pumn de aur. Dar nu despre asta am venit să discutăm. Isoadele mele au adevărat știrile date de Nufăr. Treizeci și cinci de mii de achingii, adică numai călăreți, urcă prin trecătorile Munților

Balcani. În drumul lor ard satele cu vâlvătăi până la cer. O seamă de bulgari și-au părăsit vetrele lor cu ce-au putut lua și fug spre cetatea Vidinului. Însă acolo e o foamete mare și aud că bântuie ciurma. De teama ciumii, turcii nu vor ataca cetatea lui Strațimir, ci orașul nostru Varna, apoi Dobrogea. După cum se mișcă, în zece zile ne vom ciocni cu ei. În caz că vom pierde, e bine să ne luăm unele măsuri. Am adus cu noi zestrea Irinei care se ridică la optzeci de mii de ducăți. De fapt, în afară de pământ, mori, câteva corăbii și două mine de cupru, aceasta e întreaga noastră avere.

— Poate că era bine să aduceți și tezaurul Dobrogii.

— Nu, sfinția-ta! Tezaurul nu poate părăsi pământul țării sale. Ar însemna să nu credem în viitorul ei. E o datină veche păstrată de noi și de părinții părinților noștri. Am avut grijă să-l îngropăm. Doar doi oameni cunosc locul nou al tezaurului: eu și vechiul nostru slujitor, cavalerul Toma.

Egumenul căță spre cel îmbrăcat în haine ponosite, mirându-se de ținuta acestuia. Apoi își aminti că-l văzuse adesea la curtea lui Dobrotă și totdeauna lipsit de eleganța cuvenită slujbei sale.

— De va fi să pier, continuă Ioan, sora noastră va veni aici, pentru a nu cădea în robia turcilor. Zestrea ei rămâne la voi. Cred că nicăieri nu va fi în mai mare siguranță decât la Snagov. Noi ne vom întoarce, dar nu înainte de a-i face o vizită comitelui Staicu, pe care îl vom ruga să-i fie Irinei frate și părinte.

— Mi-e teamă că faceți un drum în zadar, grăi Lazăr. Din câte știu, comitele Staicu lipsește de la castel. El s-a aplecat spre cele sfinte și caută împăcare

cu Dumnezeu pe la schiturile din munți, iar uneori, chiar pe la Cozia. Adică mă înșel. Doamna Margareta, soția lui, vă va primi cu plăcere. Prințesa Irina ar putea să rămână de pe acum la castel.

— Ah, nu! vorbi pentru prima oară în noaptea aceea sora lui Ioan. Locul meu e pe pământul Dobrogii, alături de fratele nostru. Drumul acesta l-am făcut numai la porunca sa. Oare mi se cuvine mie mai mult decât altor fete? Nu-i firesc oare să înfruntăm primejdia împreună?

Din cauza mâniei sau a emoției o roșeață puternică îi cuprinsese umerii obrazilor, iar ochii săi aruncau vâpăi ca diamantul șlefuit cu mîgală.

„Frumoasă și mândră la fire”, gândi egumenul.

Ioan al Dobrogii nu luă în seamă cuvintele ei și continuă calm:

— Ne pare rău că nu-l întâlnim pe comite. Purtăm cu el o bogată corespondență. Anul trecut ne-a promis un ajutor de două sute de călăreți prahoveni în cazul unui atac turcesc.

— Dar Măria-sa Mircea?

— O mie de călăreți au plecat ieri de la Argeș spre Caliacra.

— Deci v-ați întâlnit cu domnul Țării Românești?

— Nu.

— Atunci, poate că i-ați trimis o solie.

— Solie i-am trimis prin cavalerii Toma și Negrea. Dar când au ajuns ei, cei o mie de călăreți tocmai ieșeau prin poarta de miazăzi a cetății Argeșului.

— Curios, murmură egumenul. Înseamnă că cineva a tratat pentru voi, măria-ta.